

Analýza disparit regionů Visegrádské čtyřky a jejich demografických aspektů

Analysis of the regional differences in the Visegrad countries and their demographic aspects

Radka Kněžáčková

Abstrakt:

Člověk, jako jeden ze základních výrobních faktorů, představuje významný zdroj rozvoje oblasti a je považován za jeden z nejdůležitějších faktorů konkurenceschopnosti. Počet lidí žijících na určitém území odráží jeho prosperitu, na druhé straně jejich vzdělání a kvalifikace determinují ekonomický vývoj území. Počet obyvatel není určován pouze porodností, ale také migrací, jež s ekonomickou úrovní také souvisí. Státy, které prošly v 90. letech procesem transformace, se dnes potýkají s prohlubujícími se regionálními rozdíly, což ovlivňuje i demografický vývoj regionů. Předkládaný článek se zabývá analýzou regionálních rozdílů zemí Visegrádské čtyřky. Cílem tohoto článku je analyzovat ekonomickou situaci regionů těchto zemí a identifikovat regiony s vyšším potenciálem přilákat nové obyvatele a především novou pracovní sílu na regionální pracovní trh.

Klíčová slova:

konkurenceschopnost, migrace, meziregionální rozdíly

Abstract:

A person, as a factor in productive labour, represents a significant source of development and is considered an important factor in competitiveness. The number of people living in a certain area reflects its prosperity, but as well, their qualifications and education determine its development. The population in that area is given by the birth rate and spatial movement of the people.. Particular states that passed the transformation process in 90s had problems with the deepening regional differences. It influences the demographic development in the region. The article deals with the analysis of regional disparities in these countries – in the Czech Republic, Hungary, Poland and the Slovak Republic. The fundamental determinant of long-term success not only regions but also state is considered competitiveness. The aim of the article is to analyse the competitiveness of regions in Visegrad countries and assesses their demographic situation primarily their potential to attract new workers to the regional labour market.

Key words:

competitiveness, migration, regional disparities

Úvod

V kontextu rostoucí globalizace a internacionalizace ekonomiky se do popředí začíná dostávat regionální uspořádání území a pojem region je od 80. let 20. stol. často užívaným pojmem v odborných i obsahových souvislostech. Důvody podporující rostoucí význam regionů lze spatřovat v politické, ekonomické, sociálně-kulturní, ekologické i strategické dimenzi. (Ježek, 2008; in Wokoun, 2008) Regiony jsou méně institucionalizované, rychleji reagují na nové inovativní koncepty a vytvářejí synergické efekty. Za pojmem region není skryta pouze informace o prostorové klasifikaci, ale obsahuje společenský i ekonomický aspekt. Pro nadnárodní firmy hrají důležitou roli především regionálně zakotvené ekonomické aktivity, než ekonomická úroveň celého státu. Lidé v důsledku modernizace dopravy nesoustředí život a denní aktivity pouze do jedné obce, ale jejich životní prostředí tvoří celý region.

Regiony jsou v globální ekonomice považovány za hnací motory ekonomického rozvoje a růstu národních ekonomik. Dochází zde ke specializaci v odvětví, na regionální úrovni je možné lépe

realizovat koncepty klastrů a jiných forem spolupráce než na úrovni národní. Decentralizace veřejné správy z národní na regionální úroveň také přispěla k posílení pozice regionů v ekonomickém rozvoji státu. K řešení regionálních problémů v dnešní době velkou měrou přispívá Evropská unie. Již při vzniku Evropského hospodářského společenství se předpokládalo, že bude poskytovat pomoc regionům s tradičními starými průmyslovými odvětvími, aby v rámci společenství byly minimalizovány rozdíly mezi vyspělými a zaostalými regiony. Cílem regionální politiky je rozmístit ekonomické zdroje a aktivity na území státu tak, aby jejich využití bylo co nejefektivnější a dostupné zdroje byly maximálně využity. Posilováním mobility kapitálu a práce by mělo dojít ke snížení rozdílu mezi regiony a k vyšší homogenitě území státu. Z Lisabonské strategie Evropské unie vyplývá, že migrace, tedy pružný trh pracovních sil je jedním z determinantů rozvoje regionů a zvyšuje konkurenceschopnost ekonomiky regionu.

Cílem předkládaného článku je analyzovat regionální rozdíly zemí Visegrádské čtyřky a jejich schopnost přilákat migranty. Z hlediska růstu konkurenceschopnosti země je důležitá především vnitřní efektivní alokace pracovní síly a počet cizinců, kteří mají v regionu trvalý nebo dlouhodobý pobyt. Analýza bude tedy zaměřena na migraci vnitřní, zahrnutí budou cizinci, kteří jsou registrováni k dlouhodobému nebo trvalému pobytu. Územní vymezení regionu bude v práci vycházet z vymezení regionů soudružnosti dle Evropské unie, analýza bude provedena na úrovni regionů NUTS2. Cílem článku je porovnat strukturu regionů jednotlivých zemí tohoto uskupení dle jejich ekonomické aktivity a v každé zemi identifikovat kraje, které jsou z pohledu ekonomických ukazatelů efektivní, přispívají k růstu země, a provést komparaci ekonomické úrovně regionu s migračním saldem. V příspěvku bude testována hypotéza H1, která říká, že regiony vykazující vyšší míru konkurenceschopnosti jsou atraktivnější pro migranty a vykazují kladné migrační saldo. Ekonomická úroveň regionu bude hodnocena na základě hodnot regionálního indexu konkurenceschopnosti, který sestavila Evropská komise. Vzhledem k dostupnosti dat na regionální úrovni bude analýza provedena na základě hodnot pro rok 2013. Data budou čerpána z veřejné databáze Eurostatu a z metodické zprávy Evropské komise.

Regionální konkurenceschopnost

Konkurenceschopnost jako kritérium pro hodnocení úspěšnosti firem, států a regionů je dnes považována za základní ukazatel stupně hospodářského rozvoje tržních ekonomik. V evropském prostředí se pojem konkurenceschopnost dostal do popředí především v souvislosti s cíli Evropské unie, která si dosažení vyšší konkurenceschopnosti a zaměstnanosti vytyčila jako jeden z cílů pro programové období 2007 – 2013. Evropská unie pojem konkurenceschopnost používá v kontextu hospodářské, sociální a územní soudružnosti, kdy soudružnost je chápána jako základní aspekt současného rozvoje a předpoklad hlubší integrace. S ohledem na rostoucí význam a úlohu regionů v hospodářství, se pozornost odborníků zaměřuje nejen na konkurenceschopnost na úrovni států, ale také na konkurenceschopnost jejich regionů. V každém státě existují regiony, které jsou prosperující, s vysokou životní úrovní a regiony, které se potýkají s vysokou nezaměstnaností, sociálními problémy a nedostatkem průmyslu. Cílem regionální politiky je snaha o rovnoměrný vývoj oblastí, tak aby mohly využívat svůj potenciál a bylo dosaženo růstu státu. (Wokoun, 2009)

Přestože pojem konkurenceschopnost je dnes často skloňován a užíván, neexistuje jeho přesná definice. Z odborné literatury vyplývá, že k vymezení regionální konkurenceschopnosti lze přistupovat ze dvou pohledů. První vychází z představy, že regionální konkurenceschopnost je dána agregací podnikové konkurenceschopnosti, druhý přístup pak odvozuje regionální konkurenceschopnost z konkurenceschopnosti makroekonomické.

Prvním přístupem se zabýval například Tvrdouň a Šuranová (2007), kteří vycházejí z toho, že v regionu existují podniky, které vyrábějí produkty v souladu s cenovými a kvalitativními požadavky trhu a vykazují trvalý zisk. Toto pojetí konkurenceschopnosti ale naráží na problém, který je dán cíli jednotlivých subjektů, zatímco cílem firmy je maximalizace zisku, konkurenceschopnost regionu bude závislá i na jiných faktorech, například na úrovni zaměstnanosti. Na základě tohoto pojetí definovala regionální konkurenceschopnost Evropská Komise (European

Commission, 1999) jako schopnost produkovat zboží a služby, které obtojí na mezinárodních trzích a zároveň zabezpečí vysokou a udržitelnou úroveň příjmů. Wokoun v knize Konkurenceschopnost regionů Evropské unie a České republiky (2012) dodává, že pokud chce být region konkurenceschopný, musí zabezpečit pracovní příležitosti v přiměřeném množství a kvalitě.

Pojetí regionální konkurenceschopnosti dle druhého přístupu, který odvozuje regionální konkurenceschopnost od makroekonomické konkurenceschopnosti, je založeno na nemožnosti uplatnění některých zákonů či makroekonomických nástrojů na nižší než vládní úrovni. Regiony uvnitř jednoho státu nemohou jako nástroj konkurenčního boje využívat kurzové rozdíly, poměry cen, ale na druhé straně velmi důležitou roli zde hraje vlastnictví výrobních faktorů a jejich pohyb. (Camagni, 2002) Makroekonomické pojetí zdůrazňoval například Storper (1997, s. 264), který definoval regionální konkurenceschopnost „jako schopnost místní ekonomiky přitáhnout firmy se stabilními nebo rostoucími podíly na trhu a současně schopnost této regionální ekonomiky zajistit stabilní nebo rostoucí životní standard participujících stran.“

Z výše uvedeného vyplývá obtížnost nejen vymezení a definování konkurenceschopnosti na regionální úrovni, ale také vyvstávají problémy s jejím hodnocením. Dnes užívané systémy hodnocení konkurenceschopnosti vycházejí především z produktivity dané ekonomiky, která bývá doplňována o další faktory vypovídající především o kvalitě života a udržitelnosti rozvoje. Mezinárodní organizace World Economic Forum (WEF) a International Institute for Management Development (IMD) vycházejí při hodnocení konkurenceschopnosti z desagregace souhrnných makroekonomických ukazatelů. Víturka (2007) se zaměřuje na hodnocení z dlouhodobého časového hlediska. Martin (2004), se snaží o komplexní analýzu problematiky prostřednictvím definování klíčových faktorů ekonomického rozvoje, produktivity a ekonomického růstu. Důležitým ukazatelem vypovídajícím o konkurenceschopnosti území je množství vyprodukovaného zboží a služeb. Evropská komise v šesté periodické zprávě o sociální a ekonomické situaci a vývoji regionů Evropské unie považuje za hlavní ukazatele konkurenceschopnosti produktivitu a zaměstnanost. Úzkou vazbu konkurenceschopnosti na produktivitu regionu potvrzuje také Porter. Nový přístup k měření konkurenceschopnosti přinesl Huggins, který sestrojil index konkurenceschopnosti ve Velké Británii. Šlo o první snahu postihnout konkurenceschopnost jedním číslem. Do této doby byla konkurenceschopnost posuzována pouze pomocí jednotlivých ukazatelů. Huggins (2003) se snažil do indexu zahrnout ukazatele hodnotící vstupy, výstupy a výsledky ekonomiky. Index regionální konkurenceschopnosti byl dále rozpracován Evropskou unií. Evropská komise navrhla Regional competitiveness index (RCI), který porovnává regiony Evropské unie úrovně NUTS2 z hlediska jejich konkurenceschopnosti. Index RCI byl konstruován také v souladu s metodikou World Economic Forum. Index RCI poukazuje na silné a slabé stránky každého regionu NUTS II Evropské unie. Index je zkonstruován pomocí 73 ukazatelů, jež jsou rozděleny do třech oblastí – Basic group, Efficiency group, Innovation group. Regiony NUTS II jsou pomocí tohoto indexu porovnávány nejen dle konečné hodnoty indexu, ale také dle hodnot jednotlivých ukazatelů a dle dílčích výsledků jednotlivých skupin ukazatelů. Vývoj indexu začal v roce 2008 a poprvé byl tento index zkonstruován pro rok 2010. Podruhé byl index vypočítán pro rok 2013. Hodnoty indexu RCI pro rok 2013 budou také využity pro komparaci konkurenceschopnosti regionů v této práci.

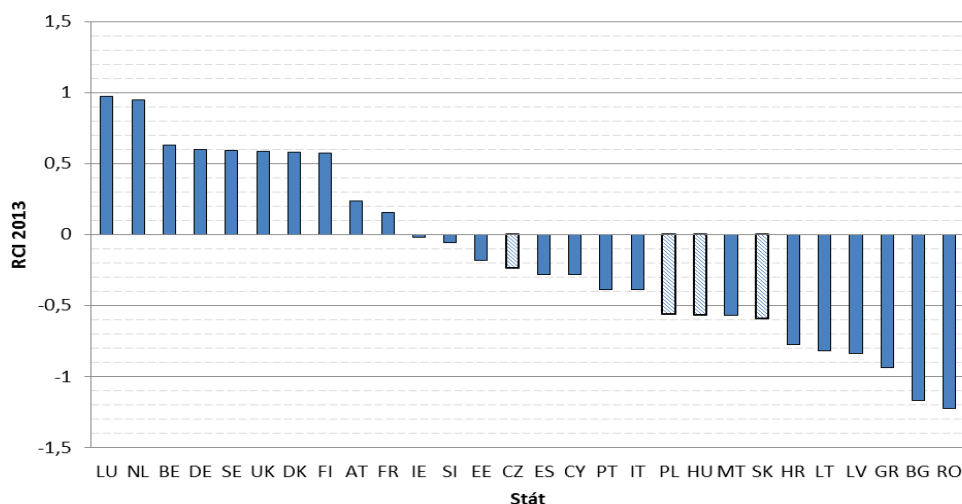
I přes problematické vymezení konkurenceschopnosti na této úrovni, jde o přístup, který se v poslední době dostává do popředí. Řada odborníků se shoduje, že konkurenceschopnost regionů je základním předpokladem ekonomického růstu a je jeho nedílnou součástí. (Turok, 2003)

Analýza meziregionálních disparit zemí Visegrádské čtyřky

Seskupení států Visegrádské čtyřky vzniklo v roce 1991 za účelem podpory spolupráce mezi zeměmi a posílení identity zemí střední Evropy v Evropské unii. Hlavním cílem těchto zemí byla spolupráce zemí při integraci do Evropské unie. Tyto země nespojuje pouze geografická blízkost, ale také blízkost historická či politická. Jedná se o státy, které po roce 1989 prošly transformačními procesy, jež ovlivnily jejich další vývoj. Transformační procesy byly doprovázeny rostoucí nezaměstnaností, rostoucí inflací, docházelo k sektorové restrukturalizaci a prohlubovaly se rozdíly mezi regiony.

Transformační procesy měly také vliv na vývoj a úroveň meziregionální migrace v zemi. Ačkoliv podpora migrace je považována za jeden ze způsobů snižující regionální disparity, v transformujících se ekonomikách je nízká. Milan Žák (Žák, 2010) vymezuje migraci jako nástroj regionální politiky, jehož prostřednictvím lze dosáhnout k obnovení rovnováhy na regionálním trhu práce. Mělo by tedy dojít k přesunu obyvatel z oblastí s vyšší mírou nezaměstnanosti do oblastí ekonomicky vyspělejších, kde je pravděpodobnost nalezení práce vyšší. Stát by se měl snažit rozmístit pracovníky v zemi tak, aby růst země byl co nejvyšší. Vývojem ekonomických ukazatelů v tranzitivních ekonomikách a jejich ekonomickým rozvojem se zabýval například Komárek (Komárek, 2001) nebo Tomšík (Tomšík, 2001). Česká republika, Slovensko, Maďarsko i Polsko jsou státy, které prošly transformačním procesem a od roku 2004 jsou členskými státy Evropské unie. Je tedy snaha o snížení rozdílů mezi zeměmi, ale také mezi regiony jednotlivých zemí.

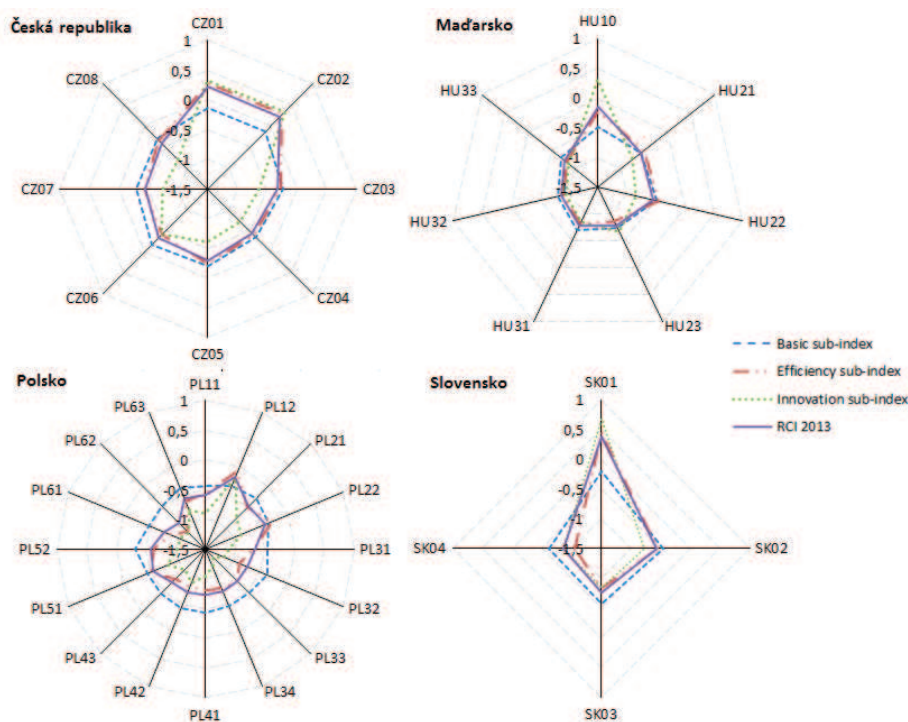
Z hlediska porovnání zemí s ostatními členskými státy Evropské unie, se jedná o státy, které vykazují nižší stupeň konkurenceschopnosti. Graf 1 porovnává členské státy Evropské unie dle hodnot RCI pro rok 2013. Jak z grafu vyplývá, nejvyšší hodnotu indexu vykazovalo Lucembursko (RCI +0,971), naopak nejhůře hodnoceným státem bylo Rumunsko s RCI -1,228. Hodnoty indexů pro země Visegradské čtyřky byly záporné, země se nacházejí až ve druhé polovině hodnocených zemí. Nejlepšího hodnocení dosáhla Česká republika, hodnota indexu byla -0,235, dále Polsko -0,558, Maďarsko -0,564 a Slovensko -0,592. Vysvětlení užitých zkratk státní je uvedeno v příloze.

Graf 1: Komparace členských zemí Evropské unie dle RCI 2013

Zdroj: vlastní zpracování dle (Annoni, P., Dijkstra, L., 2013)

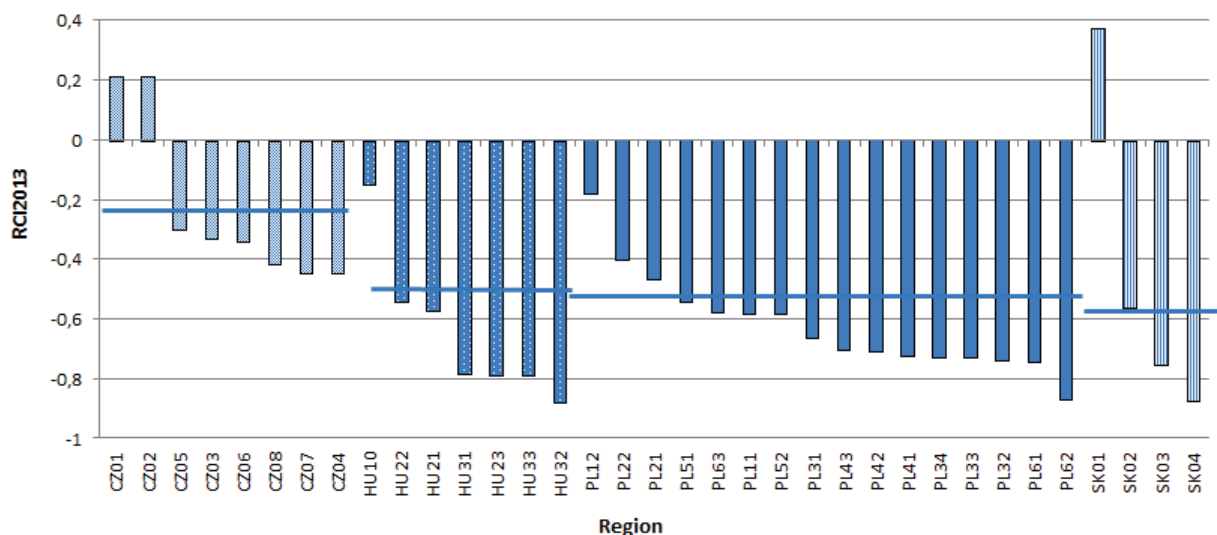
Komparace ekonomické situace regionů bude provedena na základě hodnot Indexu regionální konkurenceschopnosti a jeho dílčích ukazatelů – Basic, Efficiency a Innovation. Basic sub-index hodnotí základní vzdělání, zdraví, infrastrukturu, makroekonomickou stabilitu a instituce, Efficiency sub-index zahrnuje velikost trhu, efektivitu trhu práce a vyšší odborné vzdělání a Innovation sub-index hodnotí inovace, technologickou připravenost a obchodní sofistikovanost. Komparace regionů jednotlivých zemí dle dílčích sub indexů je znázorněna na Grafu 2. Z hodnocení vyplývá, že největší rozdíly mezi regiony NUTS 2 vybraných zemí byly v Innovation sub-indexu. Naopak nejvyšší homogenitu regiony uvnitř jednoho státu vykazovaly u Basic sub-indexu. Celé názvy jednotlivých regionů jsou uvedeny v příloze.

Graf 2: Hodnocení konkurenceschopnosti regionů zemí Visegrádské čtyřky

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Annoni, P., Dijkstra, L., 2013)

V každé zemi byly identifikovány regiony, jejichž hodnocení je lepší, než hodnocení celého státu a lze tyto regiony považovat za oblasti, které zvyšují konkurenceschopnost země. V České republice se jedná o region hlavního města Prahy (CZ01) a Středočeský kraj (CZ02). V Maďarsku jsou nejlépe hodnocené regiony Közép-Magyarország (HU10) a Nyugat-Dunántúl (HU22), v Polsku jde o regiony Mazowieckie (PL12), Malopolskie (PL21), Slaskie (PL22) a Dolnoslaskie (PL51) a na Slovensku mezi regiony s nejlepším hodnocením patří region Bratislavského kraje (SK01) a Západní Slovensko (SK02). Mezi regiony s nejhodnějším hodnocením patří v České republice Střední Morava (CZ07) a Severozápad (CZ04), v Maďarsku je regionem s nejnižším hodnocením konkurenceschopnosti region Észak-Alföld (HU32), v Polsku Warminsko-Mazurskie (PL62) a na Slovensku Východní Slovensko (SK04). Jak vyplývá z Grafu 3, největší meziregionální rozdíly jsou na Slovensku a v Maďarsku, naopak nejlepší hodnocení vykazují regiony České republiky.

Graf 3: RCI 2013 regionů zemí Visegrádské čtyřky

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Annoni, P., Dijkstra, L., 2013)

Analýza vlivu ekonomické úrovně regionu na demografickou situaci

Podrobnější analýza ekonomické úrovně regionů a jeho vlivu na migraci v členských státech Visegrádské čtyřky bude provedena pomocí korelační analýzy.

Ekonomická úroveň bude vyjádřena pomocí Indexu regionální konkurenceschopnosti a demografický potenciál zemí bude analyzován pomocí a migračního přírůstku obyvatel. Migrační přírůstek bude vyjádřen pomocí ukazatele hrubé míry migrace, který vyjadřuje migrační saldo na 1 000 obyvatel. Pro komplexnost bude také analyzován vztah ekonomické úrovně a přirozeného přírůstku obyvatel v regionu. Přirozený přírůstek bude vyjádřen pomocí hrubé míry přirozeného přírůstku, tedy přirozeným přírůstkem na 1 000 obyvatel.

Korelační analýza bude zpracována ve statistickém softwaru Statistica 12. Tato metoda umožňuje kvantifikovat závislost dvou veličin a cílem této analýzy je určit a popsat vztah mezi proměnnými. Analýza klade důraz na určení síly tohoto vztahu. Pro měření těsnosti vztahu bude použit Spearmanův koeficient korelace (r), který zkoumá závislost mezi pořadími znaků a je dán vztahem (1): (Hindls, 2007)

$$r_{i_x i_y} = 1 - \frac{6 \sum (i_x - i_y)^2}{n(n^2 - 1)} \quad (1)$$

kde i vyjadřuje pořadové číslo proměnné v uspořádané řadě a n je počet případů.

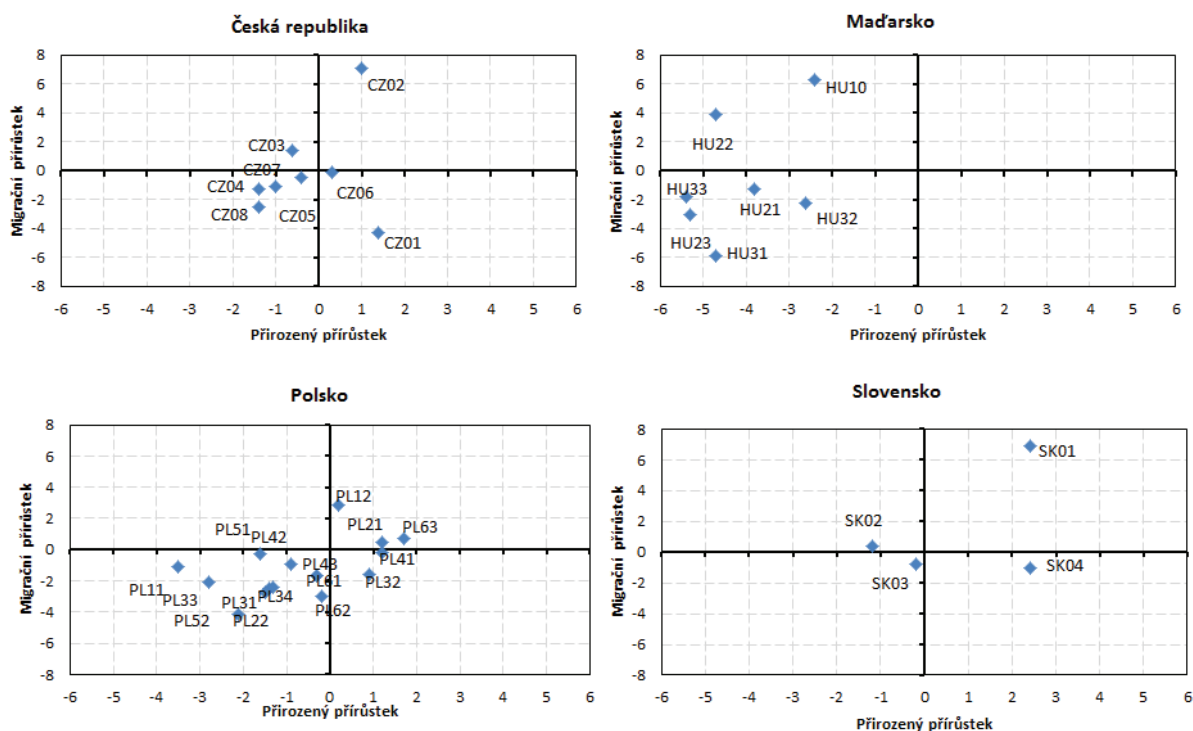
Index korelace nabývá hodnot -1 až +1, přičemž pokud je korelační koeficient roven +1 mezi proměnnými existuje silná přímá lineární závislost, veličiny jsou korelované. Pokud koeficient korelace nabývá hodnoty -1, pak mezi veličinami existuje silná nepřímá lineární závislost. Veličiny jsou nekorelované, pokud index korelace je roven 0. Mezi veličinami neexistuje žádný vztah, nebo daný vztah není lineární. Platí tedy, že čím je absolutní hodnota výsledku indexu korelace větší a blíží se 1, tím je mezi veličinami silnější vztah.

Výsledky korelační analýzy v jednotlivých státech jsou znázorněny v následující Tabulce 1. Z výsledků analýzy vyplývá, že mezi konkurenceschopností jednotlivých regionů a hrubou mírou migrace byl identifikován pouze slabý vztah, který nelze označit za statisticky významný. Silný vztah mezi migrací a dílčím sub-indexem regionu lze nalézt pouze v Polsku a Maďarsku. Na Slovensku vzhledem k malému počtu regionů není možné koeficient korelace určit.

Tab. 1: Výsledky korelační analýzy

		Basic sub-index	Efficiency sub-index	Innovation sub-index	RCI 2013
Česká republika	Přirozený přírůstek	0,951807	0,626506	0,951807	0,879518
	Hrubá míra migrace	0,275454	0,083834	0,323359	0,275454
Maďarsko	Přirozený přírůstek	0,360375	0,270281	0,234244	0,396412
	Hrubá míra migrace	0,750000	0,857143	0,250000	0,678571
Polsko	Přirozený přírůstek	0,280030	-0,219441	0,253314	-0,026529
	Hrubá míra migrace	0,335788	0,328183	0,616630	0,419735
Slovensko	Přirozený přírůstek	-0,105409	-0,105409	-0,105409	-0,105409
	Hrubá míra migrace	1,000000	1,000000	1,000000	1,000000

Při detailnějším zkoumání dat, lze zjistit, že nejatraktivnějšími regiony pro migranty jsou regiony velkých průmyslových center, tedy regiony hlavních měst. Jedná se zejména o regiony, které vykazují vyšší index regionální konkurenceschopnosti než je průměrná hodnota celého státu. Komparace regionů z hlediska demografického je znázorněna na Grafu 4. Z grafu vyplývá, že většina regionů zemí Visegrádské čtyřky se potýká s přirozeným úbytkem obyvatelstva. Nejhorší situace je v Maďarsku a Polsku.

Graf 4: Migrační a přirozený přírůstek regionů

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Eurostat, 2016)

Shrnutí:

Konkurenceschopnost regionu je důležitým ukazatelem vypovídajícím o ekonomické a sociální situaci oblasti. Přes sílí procesy globalizace a integrace se v současné době do popředí zájmu dostává pojem region, jeho rozvoj a s ním také konkurenceschopnost posuzovaná na úrovni regionů. Snahou a hlavním cílem regionální politiky je analyzovat disparity mezi regiony, jejich příčiny a nalézat možnosti, jak tyto rozdíly snižovat. To vše se záměrem posílit ekonomickou situaci v zemi. Státy Visegrádské čtyřky jsou státy, které v porovnání s ostatními členskými státy Evropské unie vykazují horší hodnoty ekonomických ukazatelů a které se potýkají s vyšší mírou regionálních disparit. Ta je způsobena především procesem transformace ekonomik v 90. letech 20. stol. Jedním z řešení, jak zvýšit konkurenceschopnost regionů a snížit rozdíly mezi nimi, je podporovat efektivní rozmístění obyvatel, především pracovní síly.

Cílem předkládaného článku bylo analyzovat meziregionální disparity zemí Visegrádské čtyřky. Regiony byly analyzovány pomocí Regional competitiveness index, který byl zkonstruován Evropskou komisí a porovnává slabé a silné stránky regionů Evropské unie na úrovni NUTS2. V každé zemi byly identifikovány kraje, které přispívají k růstu ekonomiky státu a v hodnocení konkurenceschopnosti převyšují národní hodnotu. Jedná se převážně o regiony hlavních měst zemí. Největší meziregionální rozdíly byly patrné v Maďarsku a na Slovensku, naopak nejmenší rozdíly jsou mezi regiony České republiky. V příspěvku byla také testována hypotéza, která předpokládala silný vztah mezi ekonomickou úrovní regionu a migračním saldem. Hypotéza byla testována pomocí korelační analýzy a na základě hodnot korelačních koeficientů byla hypotéza zamítnuta. Statisticky významný vztah mezi posuzovanými veličinami byl prokázán pouze v Polsku a Maďarsku. Hrubá míra migrace zde koreluje s dílčími indexy RCI 2013.

Literatura: [KONF Nadpis 1]

Annoni, P., Dijkstra, L. EU Regional Competitiveness Index RCI 2013 [online]. [cit. 2016-08-20]. Dostupné na <<http://www.fp7.cz/cs/kapacity-capacities/vyzkumny-potencial-research-potential/dokumenty/rci-2013-regionalni-index-konkurenceschopnosti>>.

CAMAGNI, R. On the concept of territorial competitiveness: sound or misleading?. *Urban studies*, 2002, 39.13: 2395-2411.

EVROPSKÁ KOMISE. Database – Eurostat [online]. [cit. 2016-08-20]. Dostupné na <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.

EVROPSKÁ KOMISE. Sixth Periodic Report on the Social and Economics Situation of Regions in the European union, European Communities, Brusel. 1999.

HINDLS, R. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

HUGGINS. Creating a UK competitiveness Index: Regional and Local Benchmarking. In *Regional Studies*, 2003, vol 37: 89-96. [cit. 2015-03-10]. Dostupné na <<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0034340022000033420#UyN074X8vDc>>.

STORPER, M. The Regional World: Territorial Development in a Global Economy. New York: Guilford Press, 1997.

TUROK, I. Cities, Regions And Competitiveness. In *Regional Studies*. 2003. roč. 38. ISSN 1069-1083.

TVRDOŇ, J., ŠURANOVÁ, J. Teoretické a praktické otázky vyjadrenie regionalnej konkurenceschopnosti v ekonomike Slovenska. In: 2nd Central European Conference in Regional Science. p. 1089-1098.

VITURKA, Milan. Konkurenceschopnost regionů a možnosti jejího hodnocení. Politická ekonomie, Praha: VŠE, 2007, roč. 55, č. 5, s. 637-658. ISSN 0032-3233.

WOKOUN, R. Regionální konkurenceschopnost a faktory regionálního rozvoje v ČR. In *XI. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

WOKOUN, R. Regionální rozvoj:(výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Linde, 2008.

WOKOUN, R. Regional Competitiveness and Regional Development Factors in the Czech Republic. In *3rd Central European Conference in Regional Science*. Košice, 2009. ISSN 898-905.

WOKOUN, R. *Konkurenceschopnost regionů Evropské unie a České republiky*. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2012.

ŽÁK, M. a kol. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, 2002, 887 s. ISBN 80-720-1381-5.

Kontaktní adresa autora:

Ing. Radka Kněžáčková, Ph.D., Univerzita Pardubice, Studentská 95, 532 10 Pardubice, radka.knezackova@upce.cz

Příloha

BE	Belgie	CZ01	Praha	PL51	Dolnoslaskie
BG	Bulharsko	CZ02	Střední Čechy	PL52	Opolskie
CZ	Česko	CZ03	Jihozápad	PL61	Kujawsko-Pomorskie
DK	Dánsko	CZ04	Severozápad	PL62	Warminsko-Mazurskie
EE	Estonsko	CZ05	Severovýchod	PL63	Pomorskie
FI	Finsko	CZ06	Jihovýchod	SK01	Bratislavský kraj
FR	Francie	CZ07	Střední Morava	SK02	Západní Slovensko
HR	Chorvatsko	CZ08	Moravskoslezskou	SK03	Střední Slovensko
IE	Irsko	HU10	Közép-Magyarország	SK04	Východní Slovensko
IT	Itálie	HU21	Közép-Dunántúl		
CY	Kypr	HU22	Nyugat-Dunántúl		
LT	Litva	HU23	Dél-Dunántúl		
LV	Lotyšsko	HU31	Észak-Magyarország		
LU	Lucembursko	HU32	Észak-Alföld		
HU	Maďarsko	HU33	Dél-Alföld		
MT	Malta	PL11	Lódzkie		
DE	Německo	PL12	Mazowieckie		
NL	Nizozemsko	PL21	Malopolskie		
PL	Polsko	PL22	Slaskie		
PT	Portugalsko	PL31	Lubelskie		
AT	Rakousko	PL32	Podkarpackie		
RO	Rumunsko	PL33	Swietokrzyskie		
GR	Řecko	PL34	Podlaskie		
SK	Slovensko	PL41	Wielkopolskie		
SI	Slovinsko	PL42	Zachodniopomorskie		
ES	Španělsko	PL43	Lubuskie		
SE	Švédsko				
GB	Velká Británie				